

ข้อมูลจังหวัดเลย

ตราประจำจังหวัดเลย

ความหมายของตราประจำจังหวัดเลย

เป็นภาพพระธาตุศรีสองรัก ลักษณะอุเทสิกเจดีย์ สร้างเป็นอนุสรณ์การปักปืนเขตแดนในรัชสมัยของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิแห่งกรุงศรีอยุธยา กับพระเจ้าไชยเชษฐาแห่งกรุงศรีสัตนาคนหุต (เวียงจันทร์) ก่อสร้างเมื่อ พ.ศ. 2103 เสร็จเมื่อ พ.ศ. 2106 ตั้งอยู่วัดพระธาตุศรีสองรัก ซึ่งเป็นวัดที่ไม่มีพระภิกษุสงฆ์พำนัก ริมแม่น้ำหมัน บ้านหัวนายูง ตำบลด่านชัย อำเภอต่านชัย องค์พระธาตุก่ออิฐถือปูน มีฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาดกว้าง ด้านละ 10.47 เมตร สูง 19.19 เมตร บนยอดพระธาตุมีแก้วครอบเป็นโคม มีกระดิ่งลูกเล็กๆ แขวนอยู่เหนือโคม กรมศิลปากรประกาศให้เป็นโบราณสถานแห่งชาติ เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2478

คำขวัญของจังหวัดเลย

“เมืองแห่งทะเลภูเขา ศุตหนาในสยาม ดอกไม้งามสามฤดู
ถินที่อยู่อริยสงฆ์ มั่นคงความสะอาด”

ภูมิประเทศของจังหวัดเลย เกิดจากการเคลื่อนตัวทรุดลงของเปลือกโลกเป็นเวลาหลายร้อยล้านปีมาแล้ว เกิดภูเขาลดหล่นกันมากmany เป็นภูเขาที่มีพื้นที่ราบ hostility แห่ง (Table Land) เกิดพันธุ์ไม้นานาพันธุ์จากการที่ภูมิประเทศลาดเอียงไปทางเหนือ จึงทำให้อาหารแพร่ป่าคลุมทุ่ง夷ืน เพราะไม่มีแนวเข้าสูงกัน

ธงประจำจังหวัดเลย

ลักษณะสี่เหลี่ยมผืนผ้าสีฟ้า มีตราประจำจังหวัดเลย เป็นรูปพระธาตุศรีสองรักอยู่ในวงกลมบนพื้นผ้าทั้งสองด้าน

ต้นไม้ประจำจังหวัดเลย

ชื่อ พรรณไม้ สนสามใบ
ชื่อวิทยาศาสตร์ *Pinus Kesiya*

เป็นต้นไม้ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถทรงปลูกตามคำกราบบังคมทูลของนายเทียม คงกฤษ อธิบดีกรมป่าไม้ เพื่อเป็นสิริมงคลและเป็นอนุสรณ์ในการเสด็จพระราชดำเนิน ขึ้นยอดภูกระดึง เมื่อเวลาเช้าของวันอาทิตย์ที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ.2498 (จากหนังสือรอยเสด็จมหาวิทยาลัยขอนแก่น 2540) และ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ได้พระราชทานกล้าไม้มงคลให้กับผู้ว่าราชการจังหวัดเลย ในงานวันรณรงค์โครงการปลูกป่าสาธารณะเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในโอกาสที่ครองราชย์ปีที่ 50 เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2537 ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ให้เป็นต้นไม้ประจำจังหวัดเลย

ยุคก่อนประวัติศาสตร์

ต้นแคนที่เป็นที่ตั้งจังหวัดเลยในปัจจุบัน เป็นชุมชนมาแต่โบราณ โดยมีหลักฐานทางโบราณคดี อาทิ เช่น เครื่องมือหินซึ่งเป็นโบราณวัตถุสมัยก่อนประวัติศาสตร์และสมัยประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีหวานหินขัด กำไลหินขัดแบบอำเภอเชียงคาน ซึ่งเชื่อกันว่ากลุ่มชนแถบนี้ดำรงชีวิตภายใต้สังคมเกษตรกรรม มีการกำหนดอายุไว้ประมาณ 9,000 ปี

4,000 – 2,000 ปี ยุคสัมฤทธิ์ พบรากฐานที่ทำให้สันนิษฐานได้ว่ามีการชุดแร่เหล็กและทองแดงในบริเวณอำเภอปากชมและอำเภอเมืองเลยซึ่งมาใช้

ยุคประวัติศาสตร์

พบหลักฐานในเสมาในพื้นที่อำเภอวังสะพุง อายุประมาณ 1,000-1,200 ปี ซึ่งเป็นยุคทวารวดี และแหล่งโบราณคดีในพื้นที่อำเภอภูหลวง คาดว่ามีอายุใกล้เคียงกัน และในพื้นที่นี้มีชุมชนซึ่งมีความเจริญ จนมีสถาปัตยกรรมเมือง อาทิ เมืองด่านซ้าย เมืองเชียงคาน เมืองท่าลี่ ส่วนเมืองเลยได้ยกฐานะจากชุมชนบ้านแยกตั้งอยู่ริมห้วยน้ำหมาน ซึ่งไกลจากภูเขา ชื่อภูผาหมาน เป็นเมืองในปี พ.ศ. 2396 โดยตั้งชื่อเมืองตามแม่น้ำใหญ่ๆ “ เมืองเลย ”

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยให้ขึ้นกับเมืองหล่มสัก พร้อมทั้งแต่งตั้งหลวงศรีสองครามเป็นเจ้าเมืองคนแรก (ท้าวคำแสน)

นักสำรวจชาวฝรั่งเศส ซึ่อ เอเจียน แอนอนนิเย ได้เดินทางมาค้นหาศิลาจารึกและมาถึงเมืองเลย เมื่อ 29 กุมภาพันธ์ 2426 บรรยายสภาพเมืองเลยและอ้างบันทึกของมูโซร์ (MOUHOT) นักสำรวจชาวฝรั่งเศส ซึ่งเดินทางมาถึงเมืองเลย ปี 2404 ว่า “ ...สภาพบ้าน寨่ ตั้งอยู่ทั้งสองฝั่งห้วยน้ำหมาน ประกอบด้วยกระท่อมประมาณ 200 หลัง บนพื้นที่สูง น้ำไม่ท่วมถึง หมู่บ้านตั้งเรียงรายอยู่ได้ร่มไม้ผลใกล้กับทุ่งนา แม่น้ำเลย สามารถเดินเรือได้ในฤดูน้ำหลาก ... ”

“ ... ประชาชนครึ่งหนึ่งเป็นเกษตรกร และอีกครึ่งหนึ่งเป็นกรรมการทำงานอุตสาหกรรม ผลิตอุปกรณ์การไถนา และมีอีโต้ เพื่อจำหน่ายไปทั่วจังหวัดข้างเคียง จนถึงจังหวัดที่อยู่เบื้อง崇高ชีนไปอีก แต่ว่าไม่มีโรงงานไม่มีเครื่องจักรไอน้ำ แล้วก็เป็นที่น่าสนใจเมื่อเห็นว่าการตั้งเตาที่จะตีเหล็กนั้นมีราคาต่ำที่สุด คือ จะมีการขุดหลุมกว้าง 1 เมตรครึ่ง ที่ดินเขา แล้วช่างเหล็กจะเอาภ้อนแร่ใส่เข้าไปในหลุมนั้น แล้วเผาด้วยถ่านไฟ ที่มีความร้อนสูง เมื่อร้อนได้ที่แล้ว เหล็กก็จะเหลลลงไปในหลุมที่พื้นดิน หลังจากนั้นก็จะนำเอาเหล็กเป็นก้อนออกจากหลุมดังกล่าวไปทำการตีเป็นเครื่องมือที่โรงตีเหล็ก ... ”

“ ... ที่นี่ก็จะมีหลุมในดินอีกและมีไฟเผา ซึ่งจะมีเด็กชายสูบลมด้วยท่อลมแผลด 2 ห่อ ซึ่งทำด้วยท่อนไม้กลวงโดยเอาปลายด้านหนึ่งฝังลงในดิน ภายในท่อสูบลมนี้จะมีลูกสูบทำด้วยสำลีจากตัวท่อสูบลมนี้จะมีหลอดไม้ไฝ 2 หลอด ต่อไปที่ตาเผาเหล็ก เพื่อนำอากาศเข้าไปในเตาเผาซึ่งจะทำให้ไฟลุกกล้าเป็น ... ”

“ ... คนเมืองเลยไปคล้องช้างป่าแบบภาคใต้ของจังหวัดในเขตภูหลวงและภูเขียว เวลาออกเดินทางพวกเข้า จะทำการบวงสรวงวิญญาณเชือกยาวซึ่งมีป่วงคล้องเอาช้างด้วยข้อว่า เหล้า เป็ด และไก่เสียก่อน นอกจากนั้น นายพราวนจะให้คำแนะนำว่า ห้ามกระยาทำการตัดผม หรือรับแขกต่างบ้านให้พักค้างคืนในบ้านเด็ดขาด ถ้าหากไม่ปฏิบัติตามข้อห้ามเหล่านี้ จะทำให้ช้างที่คล้องมาได้นั้นหลุดมือไป ... ”

ปี 2434 (รศ.110) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสั่งเกตเห็นว่าฝรั่งตั้งท่าจะรุกรานพระราชอาณาเขต จึงได้จัดการปักครองพระราชอาณาเขตเป็นมลฑล และปี 2435 กรมพระยาดำรงราชานุภาพเสนาบดีกระหวงมหาดไทยได้จัดระบบการปักครองใหม่ เมืองเลยจึงแยกจากเมืองหล่มสัก ยกฐานะขึ้นเป็นเมืองโดยให้ขึ้นกับ มลฑลลพบุรุษ ที่ตั้งบัญชาการที่เมืองหนองคาย ก่อนที่จะย้ายมาตั้งที่บ้านมากขึ้นในปี 2436 (รศ.116) และเปลี่ยนชื่อเป็นมลฑลอุดรภัยหลัง และยกฐานะขึ้นเป็นจังหวัดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบบริหาร แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2476 มีกำหนด ดังนี้

1. อำเภอภูดี (อำเภอเมืองเลยในปัจจุบัน)
2. อำเภอท่าลี่
3. อำเภอต่านชัย (โอนมาจากเมืองพิษณุโลก)
4. อำเภอวังสะพุง (โอนมาจากเมืองหล่มสัก)
5. อำเภอเชียงคาน (โอนมาจากเมืองพิชัย)

พระราชกรณียกิจ

พระบาทสมเด็จ พระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ เสด็จเยี่ยมราษฎรจังหวัดเลย ครั้งแรก เมื่อวันอาทิตย์ที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2498 โดยเสด็จด้วยເລືອດເຕັກສູງ จากราชธานี ลงมาที่ จังหวัดเลย แล้วประทับ ซึ่งเพื่อทอดพระเนตรทัศนียภาพบนยอด ภูกระดึง อุทยานแห่งชาติภูกระดึง เสด็จฯ ทอดพระเนตรสถาน เพาะเลี้ยงครั้ง ที่บ้านศรีฐาน เสด็จฯ ถึงศาลากลางจังหวัดเลย เป็นเวลาพlobค่ำ ของวันเดียวกัน

7 พฤศจิกายน 2498 พระบาทสมเด็จ พระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ เสด็จออกยังพลับพลาที่ประทับ เพื่อยீมพสกนิกรชาวจังหวัดเลย ณ บริเวณสนามหน้าศาลากลางจังหวัด พ.ต.อ.ต่อศักดิ์ ยมนาก ผู้ว่าราชการจังหวัดเลย ได้กราบบังคับทูลรายงานสภาพสังคม เศรษฐกิจ ความว่า “...ประชากรตามสำราจครั้งหลังสุดเมื่อ พ.ศ.2490 มีจำนวน 134,012 คน หรือ เฉลี่ยแล้ว 12 คน ต่อ 1 ตาราง กิโลเมตร ...ในฤดูหนาวอุณหภูมิลงต่ำถึง 30 องศา Fahrneit มีหมอกจัดบางวัน บางวันมีหมอกจนถึงเวลา 09.00 น. กล่าวถึงอาชีพสำคัญของราษฎรจังหวัดนี้คือ การทำงาน ทำไร่ฝ้าย ไร่พริก ไร่ยาสูบ ไร่ข้าวโพด และ ถ่วงงาน ซึ่งปรากฏว่าได้ผลดี เพราะพื้นดิน มีปุ๋ยธรรมชาติ ส่วนการปลูกต้นผลไม้ต่างๆ มีน้อย...” พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสตอบโดยรับสั่งถึงความทุกข์ยากลำบากของราษฎร ทรงเป็นห่วง และขอให้ทุกคน มีความมานะ อดทน ในการทำนาหากิน และนอกจากทำนาแล้วควรทำครั้งด้วย และได้เสด็จไป ทอดพระเนตรสถานีทดลองและส่งเสริมการเพาะเลี้ยงครั้ง (ปัจจุบันสวนครรช่องยูไนพื้นที่ของอำเภอภูกระดึง) ทรง สนับสนุนที่ดินและเงินทุน ให้กับชาวบ้าน สถาบันครรช่องยูไน พ.ศ. 2496 เป็นมูลค่า 75 ล้านบาท ปี 2497 ส่งออกเป็นมูลค่า 157 ล้านบาท และปี 2498 เพียงหกเดือน มีมูลค่า 94 ล้านบาท (ที่มา : หนังสือเรียนเสด็จ เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พุทธศักราช 2498 จัดพิมพ์โดย มหาวิทยาลัยขอนแก่น พุทธศักราช 2540)

จังหวัดเลยมีเจ้าเมือง ข้าหลวงประจำจังหวัดและผู้ว่าราชการจังหวัด 49 คน นายชัยวัฒน์ ชื่นโภสุม เป็นผู้ว่าราชการจังหวัด ลำดับที่ 49 ดำรงตำแหน่ง ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2560

รองผู้ว่าราชการจังหวัดเลย คือ นายไสวณ สุวรรณรัตน์ และนายพรชัย ณรงค์จ่าง